

Румяна Кокаличева /ИБЕ, София/
НЯКОИ ПРОБЛЕМИ ОТНОСНО КЛАСИФИКАЦИЯТА НА ПОСЕСИВНИТЕ
МЕСТНИ ИМЕНА

Широко разпространено сред топонимистите е схващането, че посесивните имена са най-ясният и безпроблемен слой на микро-топонимията, считан в много случаи дори за не особено интересен, но проучванията през последните няколко години в Югоизточна България дават изобилен материал за типове посесивни имена, вероятно добре познати на изследвачите, но непубликувани досега. Един от тях е типът посесивни имена с първа част прилагателно, образувано с предпоставено родово име пред лично име, например Ивановстояновата могила, т.е. 'могилата на Стоян Иванов'. Тези посесивни имена изразяват широко разпространен в Югоизточна България традиционен начин на именуване на лица в практиката на микросоциума с предпоставяне на родово име пред лично име. При обособяване на клонове от по-стар род по този начин се образуват и родови имена. Посесивните имена с предпоставено родово име пред лично имат и разгърнат вариант родово име - бащино име - лично име, например Иванов-Цеевстояновата нива = 'Нивата на Стоян Цеев Иванов'. Разграничаването на посесивните имена от разгърнатия вариант от посесивните имена, образувани от предпоставени родови имена вид Драгановпетрови пред лично име, е възможно при налична информация от топонимичната анкета.

Посесивните имена от този тип могат най-общо да се разделят на няколко условни групи.*

1. От предпоставено пред лично име родово име от лично име: Бойчовгенивата нива, Бойчовпеновата нива, Бойчовтнчовите ниви от родово име Бойчови /с. Константиново/; Боневдобрите градини, Боневмитивите окпани по родово име Боневи /с. Тянево/ и мн. др.

2. От предпоставено пред лично име родово име от прякор: Алвадживкъртивите ниви, Алвадживгьргивите круши по родово име от прякор Алвадживите /с. Изворово/; Бангивгочуйте сай, Бангивкръствата нива по родово име Бангивеви от прякор, ср. и Бангивски чадлъци и Бангивската михала /с. Изворово/ и мн. др.

* Използвани са материали от Харманлийско.

3. От предпоставен пред лично име прякор, преди да се е превърнал в родово име.

Изследването на тези посесивни имена е свързано с разрешаване на някои проблеми, особено ясно изразени при групата от предпоставено пред лично име родово име от прякор и лично име. Един от тях е намирането на нов комплексен подход за изучаване на възникването, функцията, социалната ватовареност на прякора в рамките на микросоциума, относителното му място в традиционната антропонимична система. Не е намерило научна трактовка и наличието на наследственост на прякора от баща на син и на внук, преди още прякорът да е добил статус на родово име. Нерядко в рамките на микросоциума един род има две родови имена - едно официално /престижно/ и второ - неофициално /непрестижно/, най-често от прякор. Синхронното съществуване на престижно и непрестижно родово име дава директно отразение върху микропонимите от посесивните имена, като те съществуват с два синхронни дублета. Съобщаването на конкретно дублетно посесивно име зависи от принадлежността или непринадлежността на информатора към даден род, присъствието или nepřисъствието на член от рода по време на топонимичната анкета и т.н. Широко разпространено е явлението за определен топонимичен представител на рода, притежавал имота, да съобщава име по белег /Голямата нива, Червата нива, Кривата нива/, а други информатори да съобщават посесивно име по родовото име на съответния род. По такъв начин микропонимите от посесивни имена най-често битуват във вариантите си, което е основно свойство на всяко явление от традиционната култура.

Вариантността на посесивните микропоними е пряко обвързана със системата на възникване, функциониране и съвместяване на прякора в цялостната ономастична система, със социалната маркираност на родовите имена от прякори в статуса им на дублетни /непрестижни/ родови имена, с конкретната информационна ситуация на топонимичната анкета и т.н.

За цялостното проучване и класификация на посесивните микропоними не само като набор от имена, а в техния цялостен облик, т.е. с изясняване на мястото и функцията им в рамките на микропонимичната система, е необходимо прилагане на комплексен метод на изследване, изискващ интеграция на топонимич-

ните и антропонимичните анкети в тяхното синкретично единство, тъй както те съществуват в традиционната културна система. Безспорно за подобно цялостно проучване е необходимо да се използват методите и постиженията на съвременната етнолингвистика, социолингвистика, фолклористика и етнография, изследващи подсистемите на традиционния ономастикон. Комплексното научно изследване се нуждае от по-нов, съвременен и гъвкав вид на теренното изследване, така че то да може да се провежда успоредно и едновременно от специалисти от съответните лингвистични и екстралингвистични области.

По такъв начин една група на пръв поглед ясни и непроблемни от гледна точка на етимологията микротопоними поставя за решаване редица проблеми, които очевидно са свързани с основните задачи пред съвременната българска ономастика.
